

PÁRDUC, OROSZLÁN, GORILLA?

AFRIKA MÉDIAREPREZENTÁCIÓJA A VEZETŐ MAGYAR HÍRPORTÁLOK TÜKRÉBEN

BÉNI ALEXANDRA

A globális mobilitás következtében minden korábbinál nagyobb mértékű népességmozgás jellemzi világunkat, amely hatással van a politikai, gazdasági és társadalmi kapcsolatok szerkezetére és intézményeire. Ezek a változások pedig előhívták a tudományos igényt annak vizsgálatára, hogy a média milyen szerepet tölt be a politikai és közéleti napirendet meghatározó témák ábrázolásában. Jelen tanulmány arra a kérdésre keresi a választ, hogy a vezető magyar hírportálok milyen képet közvetítettek Afrikáról a 2015 és 2017 közötti időszakban. A kérdés megválaszolásához készített tartalomelemzéses kutatás eredményei rávilágítottak, hogy ez a kép, vagyis Afrika médiareprezentációja inkább negatív elemekre épült a vizsgált periódus alatt.

Bevezetés

A huszonegyedik század meghatározó jelenségeinek tárgyalásakor az egyik leggyakrabban elhangzó jellemző a globális mobilitás, ami egy igen sokrétű fogalom. Számos elemet felölel a globális turizmustól és a dokumentálatlan munkavállalástól kezdve, az emberkereskedelmen keresztül az országukat természeti, társadalmi vagy technikai katasztrófák következtében elhagyni kényszerült menekültekig (Castles – de Haas – Miller, 2014: 6). Mindezen népességmozgás a globális politikai, gazdasági és társadalmi kapcsolatok szerkezetében és intézményeiben bekövetkező változásokhoz vezetett és vezet.

Világviszonylatban figyelemre méltó az ENSZ Gazdasági és Szociális Ügyek Főosztálya (2017) által publikált statisztika, amely rávilágít a nemzetközi migránsállomány¹ változásaira. Míg 2000-ben a szám 172 millió volt, addig ez 2010-re 220 millióra nőtt, 2017-ben pedig elérte a 257 milliót. Ez azt jelenti, hogy a világ össznépességének 3,4%-át teszik ki a migránsok.

A széles körben migrációs válságként emlegetett jelenséget 2015-től datálja a szakirodalom, mert ebben az évben rekordszámú, 1.255.600 menedékkérő² érkezett az unió területén kívülről, amely a korábbi években tapasztalt beáramlás dupláját jelentette (Eurostat, 2016: 1). A szám tovább nőtt 2016-ban, ám 2017-ben jelentős visszaesést mutatott (Európai Parlament, 2017).

Magyarország viszonylatában is kiugró volt a 2015-ös év, mert hazánkban regisztráltak a második legtöbb menedékkérőt az Európai Unió tagországai közül (174 400 vagy 14%). Ennél is számottevőbb, hogy az ország népességéhez képest a regisztráltak száma (17.699/1 millió ember) Magyarországon volt a legnagyobb (Eurostat, 2016: 2). A 14%-os részesedés 2016-ra 2.3%-ra (Eurostat, 2017), míg 2017-re 0.5%-ra csökkent (Eurostat, 2018a). Mindennek a mai napig érezhető a lenyomata, ugyanis a magyar politikai és közéleti napirend egyik, ha nem legdominánsabb témája 2015 óta a migráció (Bajomi-Lázár, 2018: 67).

A tanulmány szempontjából fontos adat, hogy a 2016-ban az EU-ban állampolgárságot szerző, nem másik tagállamból származó személyek 30%-a Afrikából érkezett (Eurostat, 2018b: 16). Mindemellett, az Európai Bizottság Közös Kutatóközpontja és az Európai Politikai Stratégiai Központ (2018) együttműködésében készült tanulmány felhívja a figyelmet a népességnövekedés és Afrika viszonyára, amely eredményeképp a kontinens népességének 40%-a Európa felé veszi az irányt. Ugyanakkor jelen tanulmánynak mindössze csak témafelvetése, nem fókusza az afrikai migráció (bővebben Balogh, 2011: 74; Besenyő, 2016: 33; Tarrósy, 2018: 17).

A fentiek tükrében, illetve hasonló magyar kutatás hiányában relevánssá válik a kérdés, hogy milyen képet közvetít a magyarországi média az egyes kibocsátó területekről – ez esetben Afrikáról –, hiszen információforrásként szolgál a társadalom számára, és közvetetten alakítja a befogadók hozzáállását az esetlegesen Magyarországra érkező afrikai állampolgárokhoz és a magyar-afrikai kapcsolatokhoz.

Média és reprezentáció

Az elméleti áttekintő rész a médiareprezentáció fogalmát mutatja be elemeire bontva. Ugyanakkor fontos megjegyezni, hogy a tanulmány kapcsán tárgyalási fókuszot képezhetne a médiahatás-elméletek és a hírműfaj-elemzés irány is, ám a terjedelmi korlátok következtében az alábbi bekezdések tömören, lényegre törően ragadják meg a médiareprezentáció területét.

A média fogalma és funkciója

Az idők során számos meghatározás született a média fogalmára, különböző aspektusokból megragadva azt. Kezdeti és klasszikus definíciónak tekinthető Barbier és Lavenir (2004: ix) megfogalmazása, amely társadalmilag létrejött kommunikációs struktúráként tekint a médiára, amihez tágabb értelemben csatlakoznak a struktúrák hordozói.

Jelen tanulmány mégis Terestyéni definícióját helyezi előtérbe, amely a tartalmi oldal felől ragadja meg a média lényegét. Összegzése alapján „eszközök, (...) amelyek az emberiség történetének egy-egy korszakában, mint a nyilvános reprezentációk legfőbb hordozói és közvetítői – széles körben használt divatszóval: médiumai – meghatározó szerepet tölthetnek/töltöttek be a kultúra termelésében és a társadalom szervezésében” (Terestyéni, 2016: 215).

A média funkcióit illetően hasonló fókuszbeli különbségek figyelhetők meg, míg tartalmát egyes irányzatok más és más hangsúllyal illetik. McQuail (2003: 77-78)

felsorolásában a média tájékoztat, közvetít, informál, szórakoztat, képes magyarázatokat összekapcsolni, mobilizálni és tudást átadni. A közvetített tartalmak pedig a múlt, jelen és jövő ismeretének fő forrását jelentik a befogadók számára.

Császi Lajos (2002) a média ritualizáló szerepét hangsúlyozza, ami társadalmi integrációt hajt végre, véleményt formál és értékközösséget alakít. Ily módon jelentéssel látja el a különböző társadalmi eseményeket, formálja a csoportokhoz, jelenségekhez kapcsolódó értékhierarchiát és alternatívákat biztosít a konszenzus kialakítására. A rituális kommunikáció többek között hatással van a társadalomra és a társadalmi viszonyokra (McQuail, 2003: 61-86). Gyakorlatban például kommunikációs kampányokban fedezhetők fel ezek az elemek (mitosz, jelképek, hagyományok stb.), amelyek akár egy másik közösség tagjainak megítélését is alakíthatják. Mindez segíti a közösség orientációját a világ értelmezésében és a vélekedések konstrukciójában.

A tanulmányban körvonalazott témafelvetés és az elvégzett kutatás szempontjából a média mint reprezentációhordozó, értékközösséget kialakító, a társadalmi jelenségek értelmezésében szerepet játszó közvetítő szerepel. További célja, hogy rávilágítson arra, hogy a média milyen szerepet tölt be a politikai és közéleti napi-
rendet meghatározó témák ábrázolásában.

A reprezentáció fogalma és jellemzői

A kommunikáció és a reprezentáció egymással szoros összeköttetésben álló fogalmak abból a szempontból, hogy a kommunikációt szolgáló eszközök egyszersmind a reprezentáció eszköztárát is jelentik (Terestyéni, 2006: 53-72). Megkülönböztünk belső és külső reprezentációt: az előbbi szándékolatlanul jön létre az ágens elméjében, utóbbi létrejöttét akaratlagos eszközhasználat jellemzi. Továbbá, maga az eszköz is változatosságot mutat: lehet nyelvi, képi, zenei, mozgásos, vagy ezek kombinációja.

A reprezentáció szó szerinti fordítását tekintve „újrabemutatást” jelent, ám a média tükrében inkább valami helyett áll, amit nem csak tükröz, hanem meg is konstruál. A képnek, ábrázolásnak ez a fajta létrehozása szociális jelentőséggel bír, elég olyan szenzitív kérdésekre gondolni, mint a kisebbségek, elesettek, nők megjelenítése a médiában (Andok, 2015: 83). Következésképp a reprezentációvizsgálat

„Relevánssá válik a kérdés, hogy milyen képet közvetít a magyarországi média az egyes kibocsátó területekről – ez esetben Afrikáról –, hiszen információforrásként szolgál a társadalom számára, és közvetetten alakítja a befogadók hozzáállását az esetlegesen Magyarországra érkező afrikai állampolgárokhoz és a magyar-afrikai kapcsolatokhoz.”

nem csak azt elemzi, hogy mit – vagy éppen mit nem – ábrázol a média, hanem azt is, hogy miként, milyen módon teszi azt.

A reprezentáció értelmezésének kettősségére világít rá Hall (1997: 6), kiemelve, hogy amikor jelentésadásról beszélünk, feltételezzük, hogy az, amit a média ábrázol, már létezett korábban. Ugyanakkor, ha a jelentésadást a reprezentációhoz kötjük, tehát, ha a megjelenítés maga ad értelmet a tárgynak („amiről nem ír a média, az meg sem történt” elgondolás), akkor a reprezentáció az esemény egy alkotóeleme. Magyarán, se nem korábban, se nem később, hanem az esemény részeként jelenik meg.

A jelentésadás szempontjából fontos leszögezni, hogy a jelentés végső soron interpretáció. Mindig kontextusfüggő: egy adott szituációban erősebbnek hathat, mint egy másik közegben (Hall, 1997: 18). A jelentés konstruálása egyaránt történhet egy személyes beszélgetés során és egy cikk olvasásának hatására. Azonban a tanulmány az utóbbira, tehát a médiareprezentációra koncentrálna.

A média különböző módon hozza létre a reprezentációit, melyeket az alábbi felsorolás összegez Andok nyomán (2015: 84):

- Tény, információ: A klasszikus osztályozásban objektivitásra, tényszerűsége, ellenőrizhetősége törekvő híradások. Pl.: gazdasági statisztikák.
- Tapasztalat: Megbízhatóságát a személyes hitelesség, nem a tényszerűség adja. Pl.: diskurzus a gyereknevelésről egy magazinműsorban.
- Gyakorlat: Számunkra ismeretlen kulturális gyakorlatokról való tájékozódás a média csatornáin keresztül. Pl.: sorozatrészlet az amerikai hálaadásról.
- Élmény: A reprezentációk eltérő, többnyire informális és a befogadó bevonódását eredményező megjelenítési módja. Pl.: olimpiai arany közvetítése.

A médiára tekinthetünk közvetítési folyamatként is, mely a reprezentációin keresztül szűri és keretezi a körülöttünk történő eseményeket és az érzékelt valóságot. Mindemellett Silverstone (2010: 66) azzal egészíti ki a gondolatmenetet, hogy a reprezentációt ellenpontozás, vagyis az én és a másik, a mi és az ők közti különbségtétel jellemzi.

Végül, Andok (2015: 83) felhívja a figyelmet a reprezentációhoz kapcsolódó felelősségre, ugyanis amikor a befogadó a médián keresztül informálódik egy számára újdonságot jelentő témáról, eseményről, személyről stb., kisebb valószínűséggel tudja kiszűrni a hamis képeket, aminek negatív társadalmi következményei lehetnek. Tehát egy, a média reprezentációival foglalkozó kutatás esetében elengedhetetlen a tartalom túl a mód, jelleg vizsgálata.

Afrika médiareprezentációja a nemzetközi szakirodalomban

Az Afrika médiareprezentációjával foglalkozó kutatások többsége negatív képekről és félretájékoztatásról ír, amelyek az általánosításokon alapuló különbözőség üzenetét közvetítik. Gallagher (2015: 1) felhívja a figyelmet, hogy a kép alkotása egy összekapcsolódó folyamat azok között, akiket reprezentál, és azok között, akik értelmezik a reprezentációt. A kép szubjektív, de fontos kiemelni, hogy mindegyik fél számára az. Mindemellett a szerző nem tagadja, hogy az ábrázolásmód sok esetben

manipulált és érdekvezérelt, sőt, hangsúlyozza, hogy Afrika nemzetközi reprezentációja általában egyenlőtlen erőviszonyok között alakult.

Általában a külföldi, és a befogadók számára esetleg ismeretlen területet érintő híreket oly módon teszi a média érthetővé a közönség számára, hogy számukra releváns és megnyerő módon keretezi a messzi eseményeket. Ám a hírek e fajta tállása gyakran leegyszerűsítő, igaz és hamis elemeket vegyesen tartalmazó közlést eredményez (Gurevitch – Levy – Roeh, 1991: 206).

Ahogy azt számos kutatás kimutatta, Afrika és a fejlődő világ kevesebbet szerepel a nemzetközi hírfolyamban, mint a globális észak (Ogola, 2015: 22). Mindemellett, a kritikai megközelítés képviselői gyakran hangoztatják, hogy a világ szegényebb részeiről félretájékoztatnak a nemzetközi hírportálok. Ezen belül az Afrikáról szóló tudósítások az idegenség, távoliság és általánosításokon alapuló különbözőség üzenetét közvetítik. Ebron (2002: 2) amellet érvel, hogy a kontinent számos esetben etnikai harcok, éhínség és instabil politikai rendszerek terepeként keretezik a globális hírek.

Mindazonáltal fontos rögzíteni, hogy Afrika meghatározása és ezáltal értelmezése nem könnyű feladat. A kontinens közvetített és mediatizált képe különböző értelmezéseknek és érzékeléseknek ad teret. Ahogy Mudimbe (1988: 23) is kifejti, Afrika, mint koherens ideológiai és politikai egység az európai terjeszkedés során született meg, ám ez a kép számos újraértelmezésen ment keresztül a helyi és diaszpórai értelmiség, ideológiai apparátusok, oktatási intézmények, utazói beszámolók és a média jóvoltából.

Az Afrikáról szóló híradásokat a kritikus elemzők elsősorban epizódyszerű, leegyszerűsített és negatív hangvételű információátadással vádolják, ami homogenizálja a kontinent, túlzott hangsúlyt fektet a humanitárius ügyekre, leegyszerűsíti az etnikumokat és kiemeli a nyugat vezette „mentőakciókat” (Bunce, 2015: 42). Valamint nagy hangsúlyt fektet a szenzációra, katasztrófákra, törzsi rendszerből fakadó konfliktusokra és a nem afrikai szereplők áldozatként vagy segítőként történő keretezésére (Palmberg, 2001: 9). Az előbbiekre épülő reprezentáció egyszerre erőteljes és veszélyes: elmélyíti a negatív sztereotípiákat, felerősíti a neokolonialista hatalmi egyenlőtlenséget és aláássa az interkulturális összetartozást (Bunce, 2015: 42). Ezen felül, Mengara (2001: 8) egyfajta nyugati rácsodálkozást vél felfedezni Afrikát illetően, ami tárgyiasítja, egzotizálja a kontinent és a másságra, különbözősége építve szembeállítja a felvilágosult Nyugattal.

Ugyanakkor a frissebb tanulmányok között megnövekedett számmal szerepelnek eltérő hangok is, például Scott (2017) megkérdőjelezi a negatív reprezentáció létét, egyfajta mítoszként utal rá, és felhívja a figyelmet a megfelelő módszertani választások fontosságára. Vizsgálata során azt a megállapítást tette, miszerint a létező angolszász szakirodalom beszűkült fókusszal kezeli az országokat, eseményeket, médiát és a különböző szövegeket, amely megközelítés nem szolgál kellően biztos alapként általános következtetések levonásához.

A kritika válasza egy újabb kritika volt, amit Nothias (2018) fogalmazott meg a *Journalism Studies*-ban. Tanulmányában külön-külön, szisztematikusan vizsgálja a

Scott által mítosznak nevezett negatív kép főbb elemeit, és eredményképp rávilágít, hogy az általánosan negatívnak tartott képről valójában nem lehet ennyire egyértelműen kijelenteni, hogy negatív, így a tévhit voltát is megkérdőjelezi.

Az említett két tanulmány, illetve a bemutatott szakirodalmak reflektálják, hogy Afrika képe valóban egy komplex kapcsolati hálón keresztül alakul folytonosan. Felhívják a figyelmet a megfelelő módszertan kiválasztásának kulcsfontosságú mozzanatára, és egy élénk, kultúrákon átívelő diskurzusra biztatnak.

Módszertan

Kutatásomban arra a kérdésre kerestem a választ, hogy Afrikát milyen módon reprezentálják a vezető magyar hírportálok. A kutatási kérdéshez kapcsolódó hipotézis a nemzetközi szakirodalomból kiindulva azt feltételezte, hogy Afrika médiareprezentációja a magyar hírportálokon elsősorban negatív képekkel operál. A kérdés megválaszolása céljából kombinált módszertanra esett a választás, melynek gerincét egy leíró tartalomelemzést adta, ami kiegészült egy újszerű módszerrel: a szentimentelemzéssel³. A tartalomelemzés minőségi változókkal dolgozott: egyrészt témakörökbe soroltam az elemzési egységeket, másrészt összevettem őket a szövegben megtalálható szentimentekkel.

Az elemzési egységeket a 2015-2017 időszak három vezető hírportálja adta, tehát a 24.hu, Index és Origo (DKT, 2015, 2016, 2017). A kiválasztott cikkeknek a címei és leadjei⁴ kerültek a vizsgálat fókuszába a terjedelmi korlátok miatt, illetőleg azon statisztikailag bizonyított megfontolásból, miszerint többnyire csak a cikkek címéig vagy első részéig jutunk el a minket érő információdömpingben (GO-Gulf, 2018). A mintavétel során azon cikkekre esett a választás az „Afrika” címke alól, amelyek címében és/vagy leadjében szerepel az *Afrika* vagy *afrikai* szó vagy egyéb afrikai ország neve, nemzetiség megjelölése (pl. *Botswana/botswanai*). A leszűkítő feltételek lehetővé tették, hogy cenzust alkalmazva a populáció összes elemét hiánytalanul felsoroljam, így a 2015. január 1. és 2017. december 31. időszakra eső minden, a kritériumnak megfelelő cikk elemzésre került. Számszerűsítve, 382 elemzési egységgel dolgozott a kutatás, amely mennyiség alkalmasnak bizonyult a kutatási kérdés megválaszolására.

A szentimentelemzés a természetes nyelvfeldolgozás egyik területe, amely segítségével megismerhető a szövegekben rejlő, illetve mögöttük húzódó véleményhalmaz (Liu, 2012: 7). Többek között, képes meghatározni kifejezések polaritását, tehát, hogy egy adott szöveg pozitív vagy negatív polaritású szavakkal operál. A módszer segítségével egy strukturálatlan adathalmaz strukturálttá, elemezhetővé válik.

Jelen tanulmány szempontjából kiemelkedő fontosságú volt egy olyan módszer választása, amely az emberi tényezőt megkerülve alkalmas a választott elemzési egységek pozitív/negatív töltetének meghatározására. Inputként az angol mintára készült Magyar Szentiment Lexikon szolgált, amely 1.748 pozitív és 5.940 negatív polaritású szót listáz (Szabó, 2014: 219-224). Bár a módszer korlátos és helyenként korrigálásra szorult, nagyon termékeny és informatív eredményeket szolgáltatott.

Eredmények

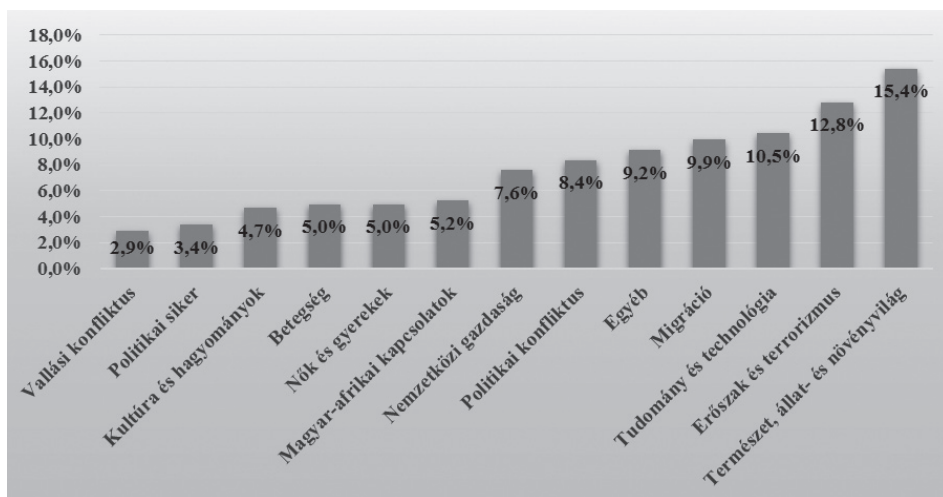
Az első változó, azaz a témák tekintetében egy igen sokszínű kép rajzolódott ki. A vizsgált hírekről (azok címeiről és leadjeiről) első ránézésre elmondható, hogy változatos témákat érintenek, ám ha részletesebben elemezzük eloszlásukat, érdekes kép rajzolódik ki. A két leggyakrabban előforduló téma az *Erőszak és terrorizmus* és a *Természet, állat- és növényvilág*. Előbbi többnyire konfliktusos helyzetekről, erőszakos cselekedetéről számol be, amelyek legtöbbször súlyos következményekkel, áldozatokkal és gyakran halálesetekkel járnak. Utóbbi a kontinenst annak különleges természeti kincsei, állat- és növényfajai felől közelíti meg.

Az elemzési egységek között nagyjából egyező arányban fordulnak elő az *Egyéb*, *Migráció*, *Nemzetközi gazdaság*, *Politikai konfliktus* és *Tudomány és technológia* témakörökbe tartozó hírek. Ennél elenyészőbb a *Betegség*, *Kultúra és hagyományok*, *Magyar-afrikai kapcsolatok*, *Nők és gyerekek*, *Politikai siker* és *Vallási konfliktus* témákba tartozó egységek aránya.

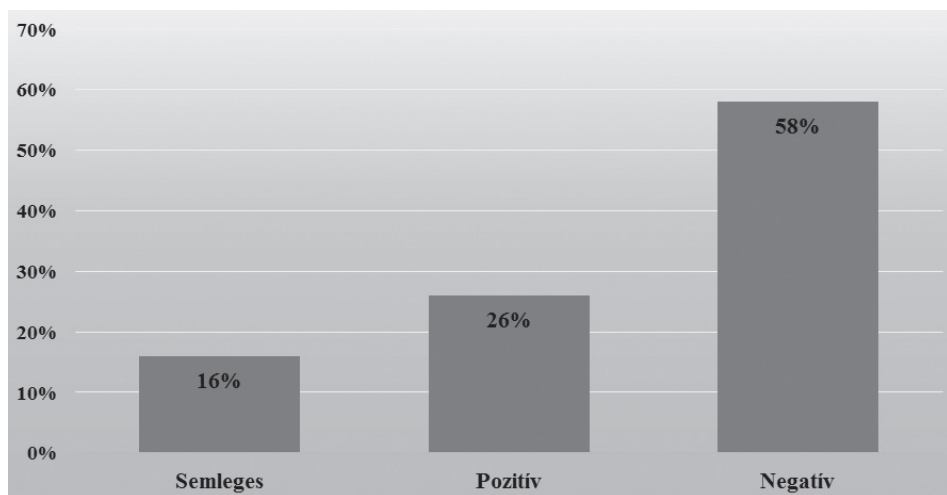
A tisztánlátás végett szükséges pár szót ejteni az *Egyéb* kategóriáról. Ez a besorolás olyan kis elemszámú (3-4) témák egységeit tartalmazza, melyek egyrészt a tizenkét nagy témakör egyikébe sem illettek, másrészt nagyon elaprózták volna az összképet, ha külön kategóriaként szerepelnek. Ebbe a kategóriába tartoznak a sport, zene, filmipar, turizmus, sztárhírek, szexualitás területeire fókuszáló egységek.

A tanulmány kiindulási pontjaként szolgáló *Migráció* témakör a középmezőny egyik domináns eleme, százalékos arányban nincs sokkal elmaradva a vezető kategóriáktól. Ez az eredmény megosztási növekedést jelent a kutató előzetesen, kizárólag 2015-ös mintán elvégzett esettanulmányának eredményeihez képest.

A témabesorolás bár értékes és jól elemezhető változó, önmagában nem árul sokat az Afrikáról szóló híradások jellegéről. Példának okáért, míg az *Erőszak és terrorizmus* kategória vélhetően negatív képet közvetít, addig ez nem dönthető el

1. ábra: A témák eloszlása a vizsgált elemzési egységekben

2. ábra: A szentimentek eloszlása a vizsgált elemzési egységekben

egyértelműen a *Természet, állat- és növényvilág* kategóriáról, mivel utóbbi egyaránt foglalkozik természeti kincsekkel és katasztrófákkal.

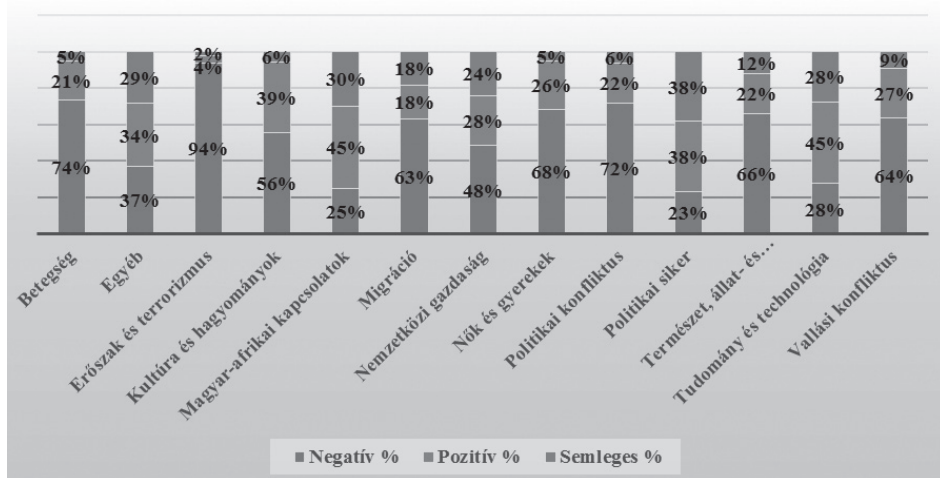
A kívánt információ- és értéktöbbletet a szentimentelemzés biztosította. A témák összevetése a szentimentekkel fontos adatokkal szolgált arról, hogy a vezető online hírportálok milyen szavakkal jellemezték az Afrikában történő eseményeket a vizsgált időszakban, ezáltal hozzájárulva a migrációs hullámról, illetőleg a kontinensről szóló diskurzushoz és lehetséges hatást gyakorolva a befogadók fejében kialakult képre.

Általánosságban elmondható, hogy az elemzési egységek kicsit több mint felét (58%) negatív szentimentek dominálják, a pozitív szentimentek aránya jóval kisebb (26%), míg semlegesség, vagyis egyenlő arányú negatív és pozitív szentimentérték összevéve hatvan egységénél (16%) fordult elő.

Első ránézésre bebizonyosodni látszott a fentiekben megfogalmazott hipotézis, miszerint az online média jelen tanulmányban vizsgált szegmense inkább negatív konnotációjú képeket társít az Afrikáról szóló híradáshoz. Ugyanakkor a végkövetkeztetések levonásához szükséges volt megvizsgálni a szentimentek témakörökként való eloszlását is, mivel az elemzésnek ez a lépése finomított az eredményeken.

Az utóbbi szemléltetésére az alább látható oszlopdiagramot használta a kutató, amely alkalmas a minőségi változók közötti összefüggések illusztrálására. A fókusz megtartása végett csak a szembetűnő és a tanulmány szempontjából kulcsfontosságú értékeket részletezik a következő bekezdések.

A legnagyobb arányban előforduló témakört, az *Erőszak és terrorizmust* abszolút mértékben negatív szentimentek uralják. A második helyet elfoglaló *Természet, állat- és növényvilág* esetében noha többségben vannak, de már nem ennyire domináns a negatív szentimentek aránya. Az előbbi témánál gyakran előforduló negatív

3. ábra: A szentimentek eloszlása témaköröként

szentimentre példa az *áldozat*, *halál*, *terror*, míg az utóbbinál megjelenő *fogság*, *orv*, *vadász* szavakat részben tompítják a pozitív töltetű *gyönyörű*, *segít* szentimentek.

A legkiegyensúlyozottabb kategória az *Egyéb*, aminél hasonló arányban jelenik meg a negatív és pozitív tónus, illetőleg semlegesség is, tehát olyan egységek, melyek egyenlő arányú negatív és pozitív szentimenttel rendelkeznek. Mindez igazolja a fenti állítást, mely szerint a kategória egyfajta gyűjtőtégelyként szolgált az eredmények könnyebb és átláthatóbb kezelhetősége céljából, ezen felül se pozitív, se negatív irányba nem torzította az összképet.

A *Migráció* témaköre szintén színes. 63%-ban negatív töltetű szavak jellemzik, de 18-18%-ban jelen vannak pozitív, illetve semleges szentimentek is. Ily módon elmondható, hogy a *veszélytől* elkezdve az *illegálison* keresztül a *lehetőségig* keverednek az értéktöltettel rendelkező szavak. Az elemzési egységek közepesen mérsékelt száma rámutat, hogy a fentiekben tárgyalt migrációtelített kontextusban nem kapunk szignifikáns eredményeket és meghatározó választ a kutatási kérdésre, ha csak ezt a témakört vizsgáljuk.

Mindössze három témát, a *Magyar-afrikai kapcsolatokat*, *Politikai sikert* és a *Tudomány és technológiát* jellemzik nagyobb arányban pozitív töltetű szavak. Az előbbi érdekességét az adja, hogy az eredmény egybevág a magyar kormány Afrikát vonzó üzleti, gazdasági célpontként keretező déli nyitás politikájának üzenetével. A *Politikai siker* pozitivitása egyfajta igazolásként szolgált a politika kategória korábbi kettéosztására, míg a *Tudomány és technológia* esetében az elemzési egységek többnyire felfedezésekről, találmányokról, technológiai újdonságok bevezetéséről szóltak. Ugyanakkor ezek pozitív töltetét részben tompítja az az ok-okozati összefüggés, amely alapján az innovációt az elmaradottság, fejletlenség, szegénység hívja elő.

További visszacsatolás a témabesorolásra a negatív szentimentek dominanciája a *Politikai konfliktus* és *Vallási konfliktus* témaköröknél, melyek ily módon validálják a *konfliktus* szó használatát. A *Betegség* kategóriánál szintén szembetűnő a negatív szentimentek aránya, melyek például a *halálos*, *járvány* és *fertőzés* szavak formájában jelentek meg. A többi témakör esetében is a negatív szentimentek aránya a legnagyobb, ám kevésbé domináns módon, 48-68%-os többséggel.

A nemzetközi szakirodalomból kiemelt példákra visszacsatolva, az általam vizsgált magyar mintán is megfigyelhető a negatív hangvételű információátadás, még ha ez nem is kizárólagos módon történik.

Konklúzió

A nemzetközi szakirodalomból kiemelt példákra visszacsatolva, az általam vizsgált magyar mintán is megfigyelhető a negatív hangvételű információátadás, még ha ez nem is kizárólagos módon történik. Mindemellett megjelennek az

- *Afrika mint instabil politikai rendszerek terepe,*
- *harc és erőszak dúlta színtér,*
- *áldozatkép,*
- *távoliság,*
- *homogén entitás,*
- *egzotikus kontinens különös állat- és növényfajokkal keretek.*

Ami az Andok (2015: 84) által összegzett reprezentáció létrehozási formákat illeti, az elemzett egységek a fentiekben kifejtettek kombinációját tükrözik. A vezető magyar hírportálok egyaránt használnak tényszerű elemeket (pl. éhezők száma), építenek tapasztalatokra (pl. magyar orvos missziós beszámolója), ismertetnek kulturális gyakorlatokat (pl. varázslók piaca) és publikálnak élményszerű cikkeket (pl. videós tartalom a hiénát lenyelő pironról).

Összegezve, a kutatás eredményeiből egyértelműen látszik, hogy az Afrikáról közvetített kép nem kizárólagosan operál a negatív elemekkel, egyes témákat kifejezetten pozitívan keretez. Így a helyes végkövetkeztetés az, hogy az általam vizsgált vezető magyar hírportálok inkább negatív képet kommunikálnak Afrikáról, amely ily módon válaszol kutatási kérdésre és alátámasztja a hipotézist.

Ugyanakkor fontos megjegyezni, hogy egy kontinens esetében különösen összetett a médiareprezentációs helyzet, hiszen sokan, sokféle módon érintettek abban, hogy a szélesebb világ vélekedését miként formálja a különböző csatornákon keresztül közvetített kép. Afrika meghatározása és ezáltal értelmezése nem könnyű feladat. A kontinens közvetített és mediatizált képe különböző értelmezéseknek és érzékeléseknek ad teret.

Afrika képe egy komplex kapcsolati hálón keresztül alakul folytonosan. Ennek okán is belátható, hogy a teljes kontinens egységes reprezentációs keretét a földrajzi

terület összetettsége miatt szinte lehetetlen vizsgálni. Valószínűsíthetően Egyiptom vagy Tunézia kapcsán Afrika fogalma az asszociációs hálónak kevésbé centrális részén helyezkedik el, mint például a Kongói Demokratikus Köztársaság vagy Botswana esetében. Észak-Afrika, Szubszaharai Afrika és a Dél-Afrikai Köztársaság nehezen vehető egyetlen médiareprezentációs „kalap” alá, ugyanakkor, e tényezők ismerete, a szakirodalom részletes tanulmányozása és a kritikai bírálat figyelembevétele lehetővé tette a releváns és megbízható irány kiválasztását és megtartását a kutatás során. ☀

Jegyzetek

- * Jelen publikáció az EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00007 azonosítószámú „Tehetségből fiatal kutató- A kutatói életpályát támogató tevékenységek a felsőoktatásban” című projekt keretében jött létre.
- 1 Az ENSZ (n.d.) definíciója szerint a „migráns” (*migrant*) olyan személyt jelöl, aki lakóhelyet változtat, tekintet nélkül a döntés okára vagy jogállására. Általában megkülönböztetik a rövid távú vagy átmeneti migrációt, amely 3-12 hónapnyi vándorlást ölel fel, a hosszú távú vagy állandó migrációtól, ami több mint egy éves letelepedést jelent.
- 2 Az ENSZ Menekültügyi Főbizottságának (n.d.) definíciója szerint a „menedékkérő” (*asylum-seeker*) olyan személyt jelöl, aki származási országa elhagyása után másik országban legálisan igényel menedéket az adott ország vonatkozó, hivatalos szervénél.
- 3 A Cambridge Dictionary (n.d.) meghatározása szerint, a „szentiment” (*sentiment*) egy gondolat, vélemény vagy ötlet, amely egy helyzettel kapcsolatos érzelmen vagy egy helyzetről való gondolkodásmódon nyugszik.
- 4 Az online sajtóban a címet követő bevezető mondatok összessége, mely célja az olvasó tájékoztatása, érdeklődésének megtartása.

Felhasznált irodalom

- Andok Mónika (2015): Átható médiakommunikáció. In. Aczél Petra (szerk.) *Műveljük a médiát!* (pp. 39-95.) Budapest, Wolters Kluwer.
- Bajomi-Lázár Péter (2018): Migráció és média Közép/Kelet Európa uniós tagállamaiban. *Médiakutató*. XIX. évf. 3-4., 63-88.
- Balogh Sándor (2011): Belső migráció Afrikában – Everybody is an alien somewhere. *Afrika Tanulmányok*. V. évf., 4, 74-81.
- Barbier, Frédéric – Lavenir, Catherine Berto (2004): *A média története*. Budapest, Osiris Kiadó.
- Besenyő János (2016): Migrációs útvonalak a Fekete Kontinensen. *Afrika Tanulmányok*. X évf., 4, 33-50.
- Bunce, Melanie (2015): International news and the image of Africa: new storytellers, new narratives? In Gallagher, Julia (szerk.), *Images of Africa. Creation, negotiation and subversion* (pp. 42-62). Manchester University Press.
- Cambridge Dictionary (n.d.): Sentiment. *Cambridge Dictionary*. Letöltve: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/sentiment>, 2019. január 21.
- Castles, Stephen – de Haas, Hein – Miller, Mark J. (2014): *The age of migration: International population movements in the modern world*. 5. New York, Palgrave Macmillan.
- Császi Lajos (2002): *A média rítusai*. Budapest, Osiris Kiadó.
- Digitális Közönségmérési Tanács (2015, 2016, 2017): Toplisták. DKT. Letöltve: <http://dkt.hu/hu/menu/hirek.link>, 2019. január 13.
- Ebron, Paulla A. (2002): *Performing Africa*. Princeton University Press.
- ENSZ Gazdasági és Szociális Ügyek Főosztálya (2017): Trends in the international migrant stock: The 2017 revision (Excel). *UNDESA*. Letöltve: <http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/data/estimates2/estimates17.shtsh>, 2019. január 8.

- ENSZ Menekültügyi Főbizottság (n.d.): Asylum-seekers. *UNHCR*. Letöltve: <https://www.unhcr.org/asylum-seekers.html>, 2019. január 14.
- ENSZ (n.d.): Refugees and migrants. Definitions. *ENSZ*. Letöltve: <https://refugeemigrants.un.org/definitions>, 2019. január 14.
- Európai Bizottság Közös Kutatóközpontja & Európai Politikai Stratégiai Központ (2018): New perspectives on African migration. *Európai Bizottság*. Letöltve: <https://ec.europa.eu/jrc/en/news/new-perspectives-african-migration>, 2019. január 14.
- Európai Parlament (2017): EU migrant crisis: facts and figures. Európai Parlament. Letöltve: <http://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/society/20170629STO78630/eu-migrant-crisis-facts-and-figures>, 2019. január 8.
- Eurostat (2016): Record number of over 1.2 million first time asylum seekers registered in 2015. *Eurostat*. Letöltve: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7203832/3-04032016-AP-EN.pdf/790eba01-381c-4163-bcd2-a54959b99ed6>, 2019. január 8.
- Eurostat (2017): First time asylum applicants 2016. *Eurostat*. Letöltve: <https://ec.europa.eu/eurostat/news/themes-in-the-spotlight/asylum2016>, 2019. január 8.
- Eurostat (2018a): First time asylum applicants 2017. *Eurostat*. Letöltve: <https://ec.europa.eu/eurostat/news/themes-in-the-spotlight/asylum2017>, 2019. január 8.
- Eurostat (2018b): Migration and migrant population statistics. *Eurostat*. Letöltve: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/pdfscache/1275.pdf>, 2019. január 8.
- Gallagher, Julia (2015): Theorising image: a relational approach. In Gallagher, Julia (szerk.), *Images of Africa. Creation, negotiation and subversion* (pp. 1-20). Manchester University Press.
- GO-Gulf (2018): How people read content online: Statistics and trends. *GO-Gulf*. Letöltve: <https://www.go-gulf.ae/blog/how-people-read-content-online/>, 2019. január 11.
- Gurevitch, Michael – Levy, Mark R. – Roeh, Itzhak (1991): The Global newsroom: convergences and diversities in the globalization of television news? In Dahlgren, Peter – Sparks, Colin (szerk.), *Communication and Citizenship* (pp. 195-215). London, Routledge.
- Hall, Stuart (1997): *Representation & the Media*. (előadás) The Open University. Letöltve: <https://www.mediaed.org/transcripts/Stuart-Hall-Representation-and-the-Media-Transcript.pdf>, 2019. március 16.
- Liu, Bing (2012): Sentiment analysis and opinion mining. *Synthesis lectures on human language technologies*, 5(1), 1-167.
- McQuail, Denis (2003): *A tömegkommunikáció elmélete*. Budapest, Osiris Kiadó.
- Mengara, Daniel (2001): *Images of Africa: stereotypes and realities*. Asmara, Africa World Press.
- Mudimbe, Valentin Yves (1988): *The Invention of Africa. Gnosis, Philosophy, and the Order of Knowledge*. Indiana University Press.
- Nothias, Toussaint (2018): How Western Journalists Actually Write About Africa. *Journalism Studies*. 19:8, 1138-1159.
- Ogola, George (2015): Constructing images of Africa: from troubled pan-African media to sprawling Nollywood. In Gallagher, Julia (szerk.), *Images of Africa. Creation, negotiation and subversion* (pp. 21-41). Manchester University Press.
- Palmberg, Mai (2001): *Encounter Images in the Meetings between Africa and Europe*. Uppsala, Nordiska Afrikainstitutet.
- Scott, Martin (2017): The Myth of Representations of Africa. *Journalism Studies*. 18:2, 191-210.
- Silverstone, Roger (2010): *Médiaerkölcs: A médiapolisz felemelkedése*. Budapest, Napvilág Kiadó.
- Szabó Martina Katalin (2014): *Egy magyar nyelvű szentimentlexikon létrehozásának tapasztalatai* (előadás) „Nyelv, kultúra, társadalom” Konferencia, Budapest.
- Tarrósy István (2018): Térségi biztonsági kérdések és megoldások az afrikai kontinensen – Az Afrikai Unió és a regionális gazdasági közösségek (RECs) biztonsági architektúrája. *Afrika Tanulmányok*. XII évf., 1-3, 5-30.
- Terestyéni Tamás (2006): *Kommunikációelmélet*. Budapest, Typotex Kiadó.

English Abstract

Panther, lion, gorilla? – The media representation of Africa in light of the top Hungarian news websites

The article investigates how the most popular Hungarian news websites represent Africa in order to highlight the tendencies and patterns used in their communication. It is hypothesized that Hungarian news websites operate with negative images when covering issues related to Africa due to the fact that news outlets tend to rely on foreign news sources, which – according to the available literature – mainly broadcast in a generalising and unfavourable manner.

The content and sentiment analysis of news units led to the conclusion that even though the analysed Hungarian news websites do not solely use negative images – some topics, such as “Science and technology” and “Hungarian-African relations”, have a markedly positive tone to them – the online media representation of Africa is more negative in general.

A szerzőről

Doktorandusz
Budapesti Corvinus Egyetem
Társadalmi Kommunikáció
Doktori Iskola

About the Author

PhD student
Corvinus University
of Budapest
Doctoral School of Social
Communication

alexandra.beni@uni-corvinus.hu

Szarka Evelin

EGYSÉG A SOKFÉLESÉGBEN

A TÁVOLI INDONÉZIA KÖZELRŐL

Indonézia. Mitől olyan különleges az itt élők által beszélt nyelv? Hogyan viselkedünk vendégségben? Milyen furcsaságokkal vagy mulatságos helyzetekkel találkozhatunk, ha elvegyülünk a helyiek között? Mit jelent a gumiidő? Hogyan él ez a rendkívül színes indonéz közösség több ezernyi szigeten, és miként villantja fel identitásának egy-egy különleges elemét közmondásaiban, szimbólumaiban és mesevilágában?

A tudományos megalapozottsággal és ismeretterjesztő igénnyel megírt kötetben mindenki megtalálja az érdeklődésének megfelelő fejezetet – legyen szó izgalmas történelmi, politikai vagy gazdasági tényekről, a mezőgazdaság és a környezet jelenlegi állapotáról, vallási kérdésekről, a kisebbségek együttélését érintő aktuális témákról, a balinéz hagyományos építészeti elvekről vagy innovatív egészségügyi kezdeményezésekről.

A jórészt indonéz nyelvű forrásokra, helyszíni tapasztalatokra és interjúkra épülő, gazdagon illusztrált kiadvány közelebb hozza ezt a távoli országot, segítségével bepillantást nyerhetünk egy változatos és számos meglepetést tartogató ázsiai nép mindennapjaiba: hogy elolvasása után Indonéziára ne csupán a komodói sárkány, az óriási – gyakran iszonyú bűzt árasztó, de színpompás – egzotikus növények, az ínycsiklandó fogások, az aromás fűszerek, a jávai előember, valamint a széles mosolyok és a lenyűgöző táncmozdulatok hazájaként gondoljunk.

Keresse a kötetet a LÍRA Könyvesboltokban,
a független könyvesboltokban és az internetes portálokon
vagy rendelje meg a Publikon Kiadótól a www.publikon.hu oldalon.

www.publikon.hu